

TALOUSNEUVOSTO

16.5.2012

Kokousmuistio 5/2012

Aika 16.5.2012 klo 8.00–9.10

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Katainen Jyrki, puheenjohtaja
Gustafsson Jukka
Häkämies Jyri
Ihalainen Lauri
Järventaus Jussi
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäenpää Mikko
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Penttilä Risto E.J.
Pukkinen Mikko
Virkkunen Henna
Heinonen Olli-Pekka (at)
Lahtinen Markus (at)
Linna Sirkku (at)
Sailas Raimo (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 todeten asialistalla olevan kaksi laajahkoa, osittain toisiinsa liittyvää asiakokonaisuutta. Työministeri Lauri Ihalainen esittelee ehdotuksen valtioneuvoston periaatepäätökseksi työmarkkinoiden toimivuuden ja työvoiman tarjonnan lisäämiseksi sekä työelämän kehittämisstrategiaksi vuoteen 2020. Tutkimusjohtaja Markus Lahtinen Pellervon taloustutkimuksesta esittelee sihteeristön tilaaman globaalitalouden haasteita Suomelle vuoteen 2030 hahmottelevan raportin pääkohtia erityisesti työmarkkinoiden näkökulmasta. Esityksiin liittyvää taustamateriaalia oli toimitettu jäsenille etukäteen kokouskutsun mukana.

Ennen varsinaista kokousasiaa pääministeri antoi tilannekatsauksen Euroopan velkakriisin viimeaikaisesta kehityksestä paneutuen erityisesti Kreikan tilanteeseen ja näkymiin.

2 Työmarkkinoiden toimivuus ja työvoiman tarjonnan lisääminen

Ministeri Ihalainen esitteli ehdotuksen valtioneuvoston periaatepäätökseksi työmarkkinoiden toimivuuden ja työvoiman tarjonnan lisäämiseksi sekä työelämän kehittämisstrategiaksi vuoteen 2020 (liite 1). Ihalainen totesi valmisteltujen linjausten olevan laaditut laaja-alaisessa yhteistyössä eri ministeriöiden ja keskeisten työelämätoimijoiden kanssa. Valmistelu on osaltaan tukeutunut neljän maan työmarkkinoiden toimintaa ja uudistuksia vertailevaan selvitykseen, jossa Suomen lisäksi olivat mukana Ruotsi, Tanska ja Saksa.

Periaatepäätös listaa työmarkkinoiden päähaasteiksi elinkeinorakenteen jatkuvan muutoksen sekä osaavan työvoiman riittävyyden työikäisen väestön supistuessa. Esitetyt toimenpidekokonaisuudet tähtäävät työstä työhön siirtymien nopeuttamiseen, elinkeinorakenteen uusiutumisen tukemiseen sekä työvoimapotentialin nykyistä tehokkaampaan hyödyntämiseen. Työelämän kehittäminen on osa työpolitiikkaa. Työelämän kehittämisstrategian visiona on tehdä suomalaisesta työelämästä Euroopan paras vuoteen 2020 mennessä.

Linjauksilla tavoitellaan työelämän laadun ja työn tuottavuuden nostamista sekä työmarkkinoiden toimivuuden parantamista. Lähtökohta on, että tuottavuuden ja työelämän laadun parantaminen voidaan yhdistää. Työvoiman tarjonnan lisäämiseksi linjaukset sisältävät toimenpiteitä, joilla nuoret, osatyökykyiset, ikääntyneet ja maahanmuuttajat voivat osallistua nykyistä enemmän työmarkkinoille. Maahanmuutto on työmarkkinoiden kannalta merkittävä mahdollisuus, mutta maahanmuuttajien onnistuneeseen kotouttamiseen liittyy myös suuria haasteita ja epäonnistumisen riski.

Periaatepäätöksen linjausten on määrä edetä toimeenpanovaiheeseen syksyllä 2012. Tuolloin käynnistyvän yhteistyöhankkeen tavoitteena on laajeneva prosessi, johon yritykset, työpaikat ja muut toimijat voivat osallistua. Työelämän kehittämisstrategian toimeenpanoa tukevat muun muassa Tekesissä käynnistettävä työorganisaatioiden kehittämisohjelma ja Työterveyslaitoksen organisoima johtamisen kehittämisverkosto.

3 Globaalitalouden haasteet Suomelle vuoteen 2030

Markus Lahtinen esitteli sihteeristön tilaaman globaalitalouden haasteita Suomelle vuoteen 2030 hahmottelevan raportin pääkohtia ja kommentoi hallituksen työpolitiikan linjauksia raportin valossa (liite 2). Osaltaan hallituksen tulevaisuusselonteon valmistelua tukeva raportti tarkastelee kansainvälisen talouden keskeisiä kehityskulkuja ja murroskohtia seuraavan kahden vuosikymmenen kuluessa ja pohtii Suomen mahdollisuuksia sopeutua niihin.

Taloukasvua ylläpitävä teknologinen kehitys tulee edelleen jatkumaan. Vaurauden lisääntymisen ohella talouden kasvuvauhdin vaihtelut tulevat kuitenkin kasvamaan. Globaalisti keskeiset haasteet liittyvät tuloerojen kasvuun sekä talouden ylikansalliseen hallintaan tarvittavien instituutioiden rakentamiseen. Työmarkkinoiden muutosta ohjaa yhä enemmän palveluiden altistuminen globalisaatiolle ja teknologiselle muutokselle. Tuotantorakenteen kiihtyvän muutosnopeuden vuoksi kansantalouden ja yksilöiden sopeutumiskyvyn merkitys kasvaa entisestään.

Kehitysnäkymä korostaa sekä koulutustason yleistä nostamista että panostamista innovaatiotoimintaan pystyvien huippuosaajien kouluttamiseen. Nykyinen maisterikoulutus on syytä ottaa kriittiseen tarkasteluun ja kehittää osalle kandidaattitasolta valmistuneista opiskelijoista työelämälähtöistä jatkokoulutusta. Työmarkkinoiden joustavuuden lisäämiseksi tulisi muun muassa harkita ansioturvan keston lyhentämistä sekä lisätä kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjontaa. Turvaverkkoja ja elintärkeää kansalaisten luottamusta sekä toisiinsa että talouden instituutioihin ei kuitenkaan pidä rapauttaa.

4 Keskustelu

Alustuksien pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia näkökohtia ja kysymyksiä:

- Periaatepäätöksen linjauksissa painottuu julkisen vallan toiminnan kehittäminen. Työn tarjonnan ja kysynnän kannustimet ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Työmarkkinoiden toimivuuden kansainvälinen vertailu osoittaa, että Suomessa on parannettavaa nimenomaan joustavuudessa.
- Palveluiden altistuminen globaalille kilpailulle ja perinteisen teollisuuden muuntautuminen mm. huoltopalveluiden tuottajaksi uhkaa siirtää toiminnan painopistettä entistä enemmän Suomesta kohdemaan. Tämä kehitys korostaa kilpailua pääkonttorien sijainnista ja mm. yritysten verokohtelun merkitystä.
- Suomen oma historia parinkymmenen vuoden takaa osoittaa, että työllisyysasteiden osalta pystytään nykyistä parempaan. Työttömien aktiivointiaste on erityisen matala iäkkäämmillä työnhakijoilla. Tämä epäkohta tulisi ottaa lähempään tarkasteluun.
- Työelämästrategian valmistelu on toteutettu hyvin ja sen linjaukset ovat laajasti kannatettavia. Työelämässä tarvitaan yhteisiä pelisääntöjä ja mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työhönsä. Lainsäädännöllä tulisi varmistaa tietty vähimmäistaso – ei muodostaa kattoa. Tässä suhteessa kansainvälinen kehitys on mennyt väärään suuntaan.
- Osaaminen määrää jatkossakin suomalaisten menestymisen ja siihen panostaminen koulutuksen avulla on tärkeää. Myös keskinäistä luottamusta tulee vaalia voimavarana. Työelämän kehittäminen täytyy jalkauttaa konkreettisina hankkeina työpaikoille.
- Koulutusjärjestelmä on saatava tukemaan paremmin työelämää kaikilla tasoilla. On olemassa riski, että Suomi menettää tässä suhteessa asemiaan suhteessa muihin OECD-maihin.
- Saksan menestyksellinen työmarkkinamalli perustuu osaltaan erinomaiseen oppisopimusjärjestelmään. Meillä oppisopimuskoulutuksen käyttöä voidaan etenkin nuorten osalta vielä huomattavasti lisätä.
- Erityisesti työstä toiseen siirtymien helpottamiseksi on ennakoluulottomasti tukeuduttava yksityisen sektorin työnvälityspalveluihin. Tästä on hyviä kokemuksia mm. Australiasta.
- Asuntotuotannon ohella työvoiman liikkumista tulisi edistää panostamalla pendelöintiin. Alueellisen koulutustarjonnan ja työvoiman liikkuvuuden välistä suhdetta tulisi pohtia perusteellisemmin.
- Laajamittainen maahanmuutto on tutkimusten valossa haaste kansallisen luottamus pääoman säilymiselle korkealla tasolla.

5 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston kesäkuun kokous on keskiviikkona 13.6. klo 8.00. Kokouksen asialistalla on ”ostovoima ja kustannuskilpailukyky”. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.10.

Pekka Sinko
pääsihteeri